

This is the word version of the interview with Mr. Saidmumin Kamolov, Trade Promotion Programme in Tajikistan National Manager, which was published at top local newspaper "Millat" in February 22, 2007. Scroll down for the scanned copy of this interview.

ТОҶИКИСТОН ДАР НИЗОМИ БАЙНУЛМИЛАЛИИ ТИҶОРАТ

Аз 12 то 16 феврал дар шаҳри Маскав, пойтахти Русия намоишгоҳи байнулмилалии саноати гизо ва нӯшока мавсум ба ПродЭкспо – 2007 баргузор шуд. Он зер сарпарастии ҳукумати шаҳри Маскав ва палатаи тиҷорат ва саноати Русия доир шуд ва дар расми кушоиши он Евгений Примаков, собиқ сарвазири Русия ва раиси феълӣи палатаи тиҷорат ва саноати Русия иштирок дошт. Дар ПродЭкспо -2007 ҳудуди дуввуним ҳазор корхонаву ширкатҳои беш аз 60 кишвари қораҳои Аврупову Осӣ, Африқову Амрико, Австралия ширкат варзиданд. Аз ҷумла Тоҷикистонро дар ин намоишгоҳ панҷ корхонаи коркарди мева ва сабзавоти Тоҷикистон маҳсулоти худро муаррифӣ намуданд. Ин корхонаҳо «Гули Кӯҳсор» ва «Шарбатҳо» аз шаҳри Душанбе ва ширкати «Нур», «Карафшон» ва корхонаи консервбарории шаҳри Исфара аз вилояти Суғд мебошанд. Иштироки корхонаҳои Тоҷикистон дар ин намоишгоҳи байнулмилалӣ бо кӯмаки молӣ ва фаннии Маркази байнулмилалии тиҷорат (ИТС) ва Идораи давлатии Швейсария дар умури иқтисодӣ (SECO) имконпазир гаштааст. Маркази байнулмилалии тиҷорат дар Тоҷикистон лоиҳаеро бо номи «Пешбурди тиҷорат дар Тоҷикистон» ниёда мекунад. Раҳбари намоёндагии Маркази байнулмилалии тиҷорат дар Тоҷикистон Саидмӯъмин Камолов пас аз бозгашт аз Маскав ҳозир шуд, то ба чанд суоли ҳафтаномаи "Миллат" дар мавриди ин намоишгоҳ ва фаъолияти Марказ посух бигӯяд.

- Шумо ҳамин чанд рӯзе пеш аз Маскав баргаштед, ки он ҷо ба ҳайси раҳбари гурӯҳи намоёндагии Тоҷикистон корхонаҳои коркарди мева ва сабзавоти кишварро барои иштирок дар намоишгоҳи байнулмилалии ПродЭкспо-2007 бурдед. Агар иҷозат бошад, сӯҳбати худро аз ахбори тозатарин, аз натоиҷи иштирок дар ин намоишгоҳ оғоз бикунем. Оё комёбие дар пайи иштирок дар ин намоишгоҳ ҳосил шудааст?

- Ташаккур ба нашрияи шумо, ки ба ин мавзӯъ тавачҷӯҳ зоҳир намудед. Ва дар посух ба суоли Шумо мехоҳам бигӯям, ки комёбии нахустин ин ҳуди иштироки корхонаҳои мо дар ин намоишгоҳи байнулмилалӣ мебошад. Бо иштирок дар ҷунин намоишгоҳҳо, корхонаҳои мо аз навғониҳои зиёде дар

самти фаъолияти худ огоҳ мешаванд ва аз ҳама муҳиммаш, имкони муаррифии маҳсулоти худро дар бозорҳои хориҷӣ пайдо мекунанд. Ва аммо агар аз дастовардҳои мушаххастар ҳарф бизанем, маъмулан, самарани иштирок дар чунин намоишгоҳҳо баъд аз гузашти муддате метавон дид, зеро намоишгоҳ ин танҳо макони шиносӣ бо ҳамкорону рақибони эҳтимоли ва макони муаррифии имконоти худ аст ва натиҷааш маъмулан пас аз баррасии амиқтари натоқи иштирок ва гуфтушунидҳо бо ҳамкорону харидорони эҳтимоли маълум мешавад. Яъне, намоишгоҳ ин бозор нест, ки биравию фалон қадар маҳсулоти бифурӯшиву бигӯӣ, ман ин қадар даромад дидам. Дар намоишгоҳ барои он меравӣ, ки ба дигарон нишон бидиҳӣ, ки ту чӣ дорӣ ва агар тавачҷӯҳи нафареро ҷалб карда тавонистӣ, баъдан меоянду маҳсулотатро мехарад. Яъне, дар ҷаҳони имрӯз иштирок дар намоишгоҳҳо як навъи сармоягузорӣ, як навъи таблиғ, як навъи омӯзиш аст. Он ҷо ҳамчунин метавонӣ, ки барои бештару бештар истеҳсол кардани маҳсулоти худ таҷҳизоти навтаринро харидорӣ намой. Воқеан, барои мо муяссар шуд, ки чанд қарордоди ҳамкорие низ бо худ биорем. Сарфи назар аз он ки тавре гуфтам, маъмулан тавофуқоти ҳамкорӣ баъд аз баррасиҳои амиқтар ба даст меоянд, чанд корхонаи мо тавонистанд, соҳибкорони хориҷиро мутақоид ба ҳамкорӣ бисозанд. Ман метавонам аз ширкатҳои «Карафшон» ва «Нур» мисол орам, ки бо ширкатҳои хориҷӣ тавофуқоте дар заминаи ҳамкориҳо ва хариди таҷҳизот ба даст оварданд.

- Чӣ зарурате буд барои корхонаҳои Тоҷикистон, ки дар ин намоишгоҳ ширкат бикунанд? Чӣ манфиате ба даст меоранд?

- Аввал инро мегӯям, ки корхонаҳои мо ниёз ба вуруди ҳарчӣ бештар ва сарьтар ба бозорҳои кишварҳои дигар ва пеш аз ҳама ба Русияву Қазоқистон доранд. Аммо ба бозорҳои кишварҳои дигар ворид шудан кори сахл нест. Бояд ба харидорони эҳтимоли дар ин кишварҳо таъми хушу болаззат ва аз нигоҳи эколоҷӣ тозаи маҳсулоти мевагию сабзавотии Тоҷикистонро муаррифӣ намуд ва онҳоро мутақоид сохт, ки маҳсулоти корхонаҳои тоҷикистонӣ бештарин аст ва харидории ин маҳсулот аз лиҳози молиявӣ, аниқтараш паст будани нарх низ барояшон манфиатовар хоҳад буд.

Зарурат ин буд, ки бо назардошти имконоти молиявӣ ва фаннӣ корхонаҳои мо чандон таҷрибаи кофии усули муаррифии маҳсулоти худро надоранд, аз навгониҳои фаннии муосир ва пешрафтҳои самти фаъолияти хеш ба таври лозима огоҳ нестанд, аз ниёзу талаботи бозорҳои хориҷа камтар иттилоъ доранд. Аз ин рӯ, бо иштирок дар ин намоишгоҳ корхонаҳои Тоҷикистон метавонанд қадами ҷиддие дар бешбуд сохтани кори худ ва

дарёфти харидорони хориҷӣ бигзоранд. Метавон аз таҷрибаи дигарон омӯхт ва бо идеяҳои нав барои корхонаи худ имиҷи хубе сохт. Бо ин роҳ метавон содироти маҳсулоти мевагию сабзавотиरो боло бурд. Ва бояд инро низ қайд намоям, ки иштирок дар намоишгоҳи имсола чандин мушкилот ва монетаҳо дар роҳи содироти маҳсулот ба хориҷи кишварро низ рӯ баровард.

- Мушаххастар метавонед бигӯед, чӣ мушкилот?

- Масалан, корхонаҳои мо дар кишварҳои дигар намояндагӣ надоранд, ки корҳои маъмуриву идорӣ ва молии корхона дар он кишварро пеш барад, анбор надоранд, ки бевосита аз он ҷо маҳсулотро ба харидор расонанд, аз нигоҳи дизайн ва бастабандӣ аз корхонаҳои кишварҳои дигар ақиб мондаем, маҳорати гуфтушунидҳои тиҷоратӣ бо ҳамкорон ва харидорон низ беҳбудӣ меҷӯяд ва амсоли ин...

Ҳарчанд таъми маҳсулоти кишвари офтобрӯяи мо аз ҳама хушлаззаттар аст, аммо азбаски тарзи пешниҳод ва дизайни маҳсулот ба завқу таъби муштарии ҳозира ба қадри лозимӣ посух намегӯяд, душвор аст, ки дар бозор мавқеи муносиб пайдо намоем.

- Оё лоиҳае, ки созмони шумо дар Тоҷикистон пиёда мекунад, лоиҳаи «Пешбурди тиҷорат дар Тоҷикистон», танҳо ба соҳаи коркарди маҳсулоти мевагӣ ва сабзавот равона шудааст?

- Бале, танҳо дар ҳамин самт фаъолият мебарад. Соҳаи коркарди мева ва сабзавот дар Тоҷикистон яке аз соҳоти афзалиятнок унвон шуда ва имконоти содиротии маҳсулоти мевагӣ ва сабзавотӣ ба берун аз Тоҷикистон болотар аз дигар соҳаҳо мебошад. Пешрафти ин соҳа метавонад дигар соҳаҳои кишоварзиро низ ба дунболи худ ба сӯи рушд бибарад, аҳолии рустоии кишварро ба парвариши меваву сабзавот ҳавасманд созад ва тавсеаи фаъолияти корхонаҳо мардумро бо ҷои кор таъмин карда, дар самти коҳиши мизони фақр дар Тоҷикистон саҳм бигузорад. Аз ҷониби ҳукумати Тоҷикистон низ бо назардошти имконоти содиротии маҳсулоти мевагию сабзавотӣ дастгирии ин соҳа аз самтҳои афзалиятноки сиёсати содиротии кишвар шинохта шудааст. Зеро дар ҳоли ҳозир, содироти Тоҷикистон асосан ба пахта ва алюминий бино ёфтааст. Тақия танҳо ба ин ду маҳсулот дар сурати коҳиши фавқуллодаи нархи онон дар бозори ҷаҳонӣ ва ё ягон ҳодисаи дигаре барои иқтисоди Тоҷикистон метавонад пайомади нохуше дар пай дошта бошад.

Бо назардошти гуфтаҳои боло ва дар асоси омӯзишҳои коршиносони Маркази байнулмилалии тиҷорат ва пешниҳоди ҳукумати Тоҷикистон тасмим шуд, ки имконоти ривочи соҳаи коркарди мева ва сабзавот дар Тоҷикистон бештар аст ва ҳамин самт дастгирӣ ёбад.

- Дар чаҳорҷӯби ин лоиҳа чӣ корхое анҷом пазируфтаанд ва чӣ нақшаҳои дигар доред?

- Ҳоло марҳилаи дуввуми татбиқи Лоиҳа ҷараён дорад. Дар чаҳорҷӯбаи фаъолияти лоиҳа мо дар се сатҳ кор мебарем. Аввал, ин ки бо теъдоди муайяни корхонаҳои интихобшудаи коркарди мева ва сабзавот. Ба онҳо роҳҳои муосири пешбурди кори мудирияту бозорёбиро меомӯзонем, усули муаррифии маҳсулот, шинохти бозор ва ба талаботи бозор посухгӯ буданро, яъне дар маҷмӯъ бо ҷалби мушовирони миллӣ ва байнулмилалӣ стротежиҳои маркетингро барои ҳар як корхона таҳия намудем. Барои намояндаҳои бахши хусусӣ ва ниҳодҳои давлатӣ давраҳои омӯзишии зиёде дар мавзӯоти гуногун гузаронидем. Бо кӯмаки мо корхонаҳои Тоҷикистон дар намоишгоҳҳои байнулмилалӣ дар шаҳрҳои Маскаву Кобул ва Бангкок ширкат карданд.

Сатҳи дуввуме, ки дар чаҳорҷӯбаи лоиҳа мо бо он кор мебарем, ин дастгирии ниҳодҳои хидматрасоне мебошад, ки рушди содироти корхонаҳо аз онҳо вобастагӣ дорад. Аз ҷумла, мо ба ширкатҳои маҳаллии консалтингӣ ҳамкорӣ намуда барои тақвияти ёфтани онон кӯмак мерасонем. Ҳамчунин, бо ҳадамоти давлатӣ кор мебарем, масалан, ҳаққулузвияти Тоҷикстандартро дар Созмони байнулмилалии стандартикунонӣ пардохт намудем. Дар доираи барнома Маркази миллии рушди савдо таъсис ёфт.

Ва дар сатҳи саввум мо бо ҳукумати Тоҷикистон ҳамкорӣ менамоем. Мисоли ҳамкориҳои мо таҳияи Стротежиҳои рушди содироти соҳаи коркарди меваю сабзавот барои давраи солҳои 2006 – 2010 мебошад. Дар ин сатҳ ҳамкориҳои мо Вазорати рушди иқтисодӣ ва савдои Тоҷикистон аст.

Умуман, дар доираи барнома корҳои мухталифи зиёд бурда мешавад ва ин ҷо ман мухтасаран аз самтҳои аслии фаъолияти лоиҳа ёдовар шудам.

- Метавонед, каме бештар дар бораи Маркази байнулмилалии тиҷорат маълумот бидиҳед? Чӣ созмонест ва аҳдофаш чист?

- Маркази байнулмилалии тиҷорат соли 1964 муштаракан аз ҷониби Конфронси Созмони Милал дар умури тиҷорат ва рушд (UNCTAD) ва Созмони ҷаҳонии тиҷорат (WTO) таъсис ёфта, дафтари марказии он дар Женева мебошад. Ҳадафи аслии ин Марказ кӯмак ба кишварҳои рӯ ба

инкишоф ва дар ҳоли гузариш дар роҳи рушди савдо ва ба вижа боло бурдани иқтисори содиротии онон мебошад. Маркази байнулмилалии тиҷорат ба ин кишварҳо қўмакҳои фаннӣ мерасонад.

- Ташаккур барои сўҳбат.

